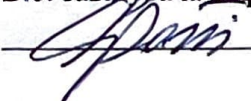

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби

Затверджено

На засіданні кафедри міжнародних відносин
і дипломатичної служби
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.)

В.о. завідувача кафедри

 доц. Романюк Р.Й.

Силабус з навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»,
що викладається в межах ОПП «Міжнародні відносини», ОПП «Міжнародна інформація»,
ОПП «Європеїстика», ОПП «Міжнародна безпека та кризовий менеджмент»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Львів 2024

Назва курсу	Теорія міжнародних відносин
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет міжнародних відносин, вул. Січових Стрільців, 19
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	факультет міжнародних відносин, кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	29 Міжнародні відносини 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Викладач	Романюк Ростислав Йосипович, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби, доцент
Контактна інформація викладача (-ів)	rostyslav.romaniuk@lnu.edu.ua тел. (032)-239- 41-32 (кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби)
Консультації по курсу відбуваються	У день проведення лекцій / практичних занять (кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби, вул. Січових Стрільців, 19, ауд. 206) або за попередньою домовленістю (можливе проведення консультацій он-лайн на платформі Zoom або MicrosoftTeams).
Сторінка курсу	https://intrel.lnu.edu.ua/academics/bachelor/mizhnarodni-vidnosyny
Анотація курсу	Навчальна дисципліна «Теорія міжнародних відносин» є <u>нормативною дисципліною</u> , яка викладається у 3 та 4 семестрах (бакалаврат). Дисципліна покликана надати здобувачам вищої освіти глибокі знання епістемології міжнародних процесів та явищ, розвинути у них відповідні аналітичні здібності, потрібні для різнобічного розуміння динаміки міжнародного середовища. Важливе місце у програмі курсу займають питання взаємозв'язку окремих теоретико-методологічних підходів науки з актуальними проблемами міжнародних відносин. Курс забезпечує необхідні навички з інструменталізації науки про міжнародні відносини для обґрунтування практичних політичних потреб та міжнародно-політичних дискурсів.

Мета та цілі курсу	<p>Сформувати у майбутніх фахівців-міжнародників знання про особливості трактування найважливіших процесів і явищ у міжнародних відносинах; ознайомити їх з новітніми тенденціями розвитку науки про міжнародні відносини; закласти цілісне уявлення про теоретико-методологічний інструментарій дослідження міжнародної реальності, який відповідає актуальному стану розвитку наукового пізнання; розвинути власні потенційні можливості при опрацюванні міжнародної проблематики.</p>
Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Капітоненко, М. (2019). <i>Теорія міжнародних відносин</i>. Чернівці: Книги - XXI. 271 с. 2. Мальський, М., Мацяк, М. (2011). <i>Теорія міжнародних відносин: підручник</i>. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Знання. 407 с. 3. Романюк Р., Романюк Н. (2017). <i>Імперативи сучасного міжнародно-політичного розвитку: тренди, техніки, тенденції</i>. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип.42. Львів. С.140-152. 4. Романюк Р., Романюк Н. (2022). <i>Кроспарадигмальні контексти науки про міжнародні відносини: інструменталізація теорії «демократичного миру» для потреб політичного реалізму</i>. Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет. Т.46. 240 с. С. 101-108. 5. Романюк Р., Романюк Н. (2023). <i>Суперечливий характер геополітики: український досвід</i>. Регіональні студії, 2023 ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: Видавничий дім «Гельветика». № 32. С. 140-145. 6. Романюк Р., Романюк Н. (2023). <i>Російська геополітика у світі постправди</i>. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Випуск 46. С. 337–344. 7. Devetak, R., True, J. (eds) (2022). <i>Theories of International Relations</i>. 6th ed. Bloomsbury Publishing. 336 p. 8. <i>Fifty key thinkers in international relations</i>. (2009). Martin Griffiths, Steven C. Roach and M. Scott Solomon (eds). 2nd ed. Routledge: London&New-York, 2009. 404 p. 9. <i>International Relations Theories: Discipline and Diversity</i> (2007), Dunne, T., Kurki, M., Smith, S. (eds). Oxford: Oxford University Press. 400 p. 10. <i>International relations theory for the twenty-first century: an introduction</i> (2007), Griffiths M. (ed.), London & New York: Routledge. 200 p. 11. Jackson, R., Sørensen G. and Møller J. (2022). <i>Introduction to International Relations. Theories and Approaches</i>. 8th ed. Oxford: Oxford University Press. 438 p. 12. Knutsen, T. L. (2016). <i>A History of International Relations Theory</i>, 3rd edn. Manchester: Manchester University Press. 13. <i>Theories of international relations</i> (2005), Burchill S., et al., 3rd ed., Palgrave Macmillan. 321 p. 14. Weber, C. (2010), <i>International relations theory: a critical introduction</i>, 3rd ed., London & New York: Routledge. 336 p.

Обсяг курсу	6 кредитів ЄКТС (180 год.) лекції - 32 год. практичні заняття - 64 год. самостійна робота - 84 год.
Результати навчання	<p>Після завершення курсу студент повинен:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – найважливіші поняття і категорії теорії міжнародних відносин; – особливості теоретико-методологічних орієнтацій науки про міжнародні відносини; – зміст наукових напрямів (парадигм) теорії міжнародних відносин та їхній експланативний потенціал; – властивості міжнародного середовища, механізми, рушійні сили та наслідки міжнародних інтеракцій; <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати поняття і категорії науки про міжнародні відносини; – відображати міжнародну реальність крізь призму парадигмальних особливостей теорії міжнародних відносин; – використовувати сучасну епістемологію наукового пізнання при розгляді міжнародних процесів і явищ; – орієнтуватися в основних тенденціях динаміки міжнародного середовища. <p>В процесі вивчення дисципліни забезпечуються наступні загальні компетенції –</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності спеціальності

ФК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

ФК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

ФК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

ФК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

ФК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

ФК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

ФК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

ФК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

ФК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

ФК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

	<p>ПРН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.</p> <p>ПРН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.</p> <p>ПРН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.</p> <p>ПРН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.</p> <p>ПРН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.</p> <p>ПРН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.</p> <p>ПРН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.</p> <p>ПРН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.</p>
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують знань з філософії, країнознавства, основ геополітики, історії міжнародних відносин, інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах.
Ключові слова	Актор, структура, міжнародна система, міжнародні відносини, класичні теорії міжнародних відносин, позитивізм у міжнародних відносинах, постпозитивізм у міжнародних відносинах.
Формат курсу	Очний (за необхідності у дистанційному форматі)
Теми	<i>Див. Схему курсу нижче</i>
Підсумковий контроль, форма	Залік у 3 семестрі, іспит (усний / письмовий) у 4 семестрі

<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>1. Методи навчання: словесні методи (лекція, пояснення, дискусія, робота студентів з навчальною літературою); наочні методи: ілюстрування (таблиці, схеми), демонстрування (презентації); практичні методи (підготовка аналітичних доповідей, презентація результатів студентами).</p> <p>2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (дискусії в групах).</p> <p>3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: усний, письмовий (доповідь, тест, есе).</p>
<p>Необхідні обладнання</p>	<p>Сукупність засобів, які застосовуються для передачі навчальної інформації, і в окремих випадках використовуються як джерело знань, – комп’ютерне та мультимедійне обладнання (з базовим програмним забезпеченням); інтерактивні мультимедійні електронні освітні ресурси; друковані та електронні навчальні (роздаткові) матеріали та посібники.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Розподіл балів, що присвоюється студентам</p> <p>Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується іспитом, становить: за поточну успішність – 100 балів. При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами. Бали за аудиторну роботу не відпрацьовуються у разі пропусків без поважної причини. Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме відповідний поточний контроль – 0 балів.</p> <p>Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виступ з основного питання • усна доповідь • доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ • участь у дискусіях • аналіз джерельної і монографічної літератури • письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи) • реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог) <p>Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: вишу, національна та ECTS</p>

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка вишу в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>		<i>Залік</i>
		<i>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</i>		
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
C	71-80		<i>Добре</i>	
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
E	51-60		<i>Достатньо</i>	

Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

Оцінювання:

Критерії оцінювання за курсом відповідають «Положенню про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/reg_academic_virtue.pdf).

Дотримання правил академічної доброчесності полягає в:

- самостійному виконанні навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються, а саме:

- академічного плагіату - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіату - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

	<p>- фальсифікації - свідомої зміни чи модифікації вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;</p> <p>- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичний і прикладний рівні наукового дослідження міжнародних відносин. Об'єкт, предмет та найважливіші функції теорії міжнародних відносин. 2. Ідеалістичний характер науки про міжнародні відносини на початках становлення та його причини. Вплив теорії ідеалізму на політику провідних держав світу у першій половині ХХ ст. 3. Хронологічна періодизація науки про міжнародні відносини та її взаємозв'язок з розвитком методологічних підходів. 4. Зміст понять актор/структура (міжнародна система) та особливості його трактування у сучасній теорії міжнародних відносин. 5. Нормативно-ціннісні основи ідеалізму. 6. Нормативно-ціннісні основи реалізму. 7. Ідеалістично-реалістична природа інституціоналізму. 8. Реалістичний та ідеалістичний виміри структуралізму. 9. Суть меркантилізму й економічного лібералізму та їхній зв'язок з реалізмом й ідеалізмом. 10. Суть функціоналізму та його зв'язок з ідеалізмом й інституціоналізмом. 11. Теоретичне обґрунтування імперіалізму і розвиток геополітики. Ф. Ратцель та Р. Челлен. 12. Геополітична схема світу у концепціях Х. Маккіндера та Н. Спайкмена. 13. Критичне переосмислення імперіалізму в теорії імперіалізму: Дж. Гобсон, Р. Люксембург, В. Ленін, Й. Шумпетер. 14. Теорія суспільно-економічних формацій К. Маркса. 15. Політичний ідеалізм у концепціях Дж. Бенґама та І. Канта. 16. Теологічний ідеалізм Ф. Аквінського. Критерії справедливості війни. 17. Теорія «демократичного миру» Е. Канта та її ідеалістичний зміст. 18. Ідеалістична парадигма в науці про міжнародні відносини. В. Вільсон, Н. Анджел. 19. Основні етапи розвитку політичного реалізму. Концепції Н. Макіавеллі та Т. Гоббса. 20. Формування нового світового порядку після Другої світової війни й утвердження реалізму: Е. Карр, Дж. Кеннан, Г. Моргентау, Р. Арон. 21. Реалістичний зміст «дилеми безпеки» Г. Герца. 22. Принципи політичного реалізму у концепції Г. Моргентау. 23. Теорія «балансу сил». Критичне переосмислення «балансу сил» у концепціях Г. Кісінджера, Н. Спайкмена та з позицій представників Англійської школи.

24. Англійська школа в науці про міжнародні відносини: Е. Карр, М. Вайт, Г. Булл. Органічний та договірний шляхи утворення міжнародного співтовариства.
25. Модерністська (бігевіористська) революція та її особливості. Основні принципи модернізму.
26. Утвердження біполярної системи й експланативні можливості теорії систем. М. Каплан, Дж. Моделскі.
27. Теорія ігор в науці про міжнародні відносини та її експланативні можливості.
28. Теорія стримування та її вплив на зовнішню політику США.
29. Світові політичні кризи й особливості теорії зовнішньополітичних рішень. Теоретичні підходи, рівні аналізу, типи рішень.
30. Теорія комунікації у науці про міжнародні відносини. Уявлення про самокеровані системи К. Дойча.
31. Особливості становлення неореалізму. Теорія гегемонічної стабільності. К. Волц, Р. Гилпін, С. Крезнер.
32. Найважливіші збіжності і відмінності класичної теорії політичного реалізму та неореалізму.
33. Основні принципи неореалізму та неолібералізму.
34. Теорія гегемонічних циклів та її зв'язок з неореалізмом. Теорія гегемонійної перенапруги (П. Кеннеді) й теорія склерозу (М. Олсан).
35. Теорія взаємозалежності та неолібералізм: О. Когейн, Дж. Най, Дж. Розенау. Основні принципи теорії комплексної взаємозалежності.
36. Режимна теорія і третя дискусія в науці про міжнародні відносини: порівняльний аналіз неореалістичних та неоліберальних підходів.
37. Зміст теорії неоімперіалізму: С. Амін, Б. Воррен.
38. Особливості неоструктуралізму: Й. Гальтунг, Е. Воллерстайн.
39. Чинники політичної залежності держав у концепції К. Холсті.
40. Цивілізаційний підхід у теорії міжнародних відносин: А. Тойнбі, С. Хантінгтон.
41. Теорія інформаційної цивілізації у концепції Е. Гоффлера.
42. Розвиток теорії після закінчення міжблокового протистояння й особливості четвертої дискусії у науці про міжнародні відносини. Постпозитивізм.
43. Глобалізаційна дискусія та глобалізаційні школи в теорії міжнародних відносин: гіперглобалісти, трансформалісти, глобалізаційні скептики.
44. Класична та критична геополітика у сучасній науці про міжнародні відносини: порівняльний аналіз.
45. Критичні підходи у науці про міжнародні відносини. Комунікативна парадигма критичної теорії Е. Лінклейтера.
46. Критичні підходи у науці про міжнародні відносини. Виробнича парадигма критичної теорії Р. Кокса (неограмшизм).
47. Постколоніальний дискурс у сучасній теорії міжнародних відносин.
48. Екологізм /Зелена політика у сучасній теорії міжнародних відносин.

	<p>49. Міжнародна політична економія (ІРЕ) у сучасній теорії міжнародних відносин. С. Стрендж.</p> <p>50. Постмодернізм у теорії міжнародних відносин: Д. Кемпбелл.</p> <p>51. Соціалконструктивізм у теорії міжнародних відносин: А. Вендт.</p> <p>52. Особливості сучасної феміністської дискусії у теорії міжнародних відносин. Гетерогенність феміністського дискурсу.</p>
Опитування	Анкета з метою оцінювання якості курсу надається після його завершення.

Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	У тому числі				
		л	с	лаб	інд.	с.р.
	Змістовний модуль 1					
Тема 1. Парадигмальна структура теорії міжнародних відносин. Світоглядні та методологічні дискусії в теорії міжнародних відносин	11	2	4			5
Тема 2. Теорія міжнародних відносин у першій половині ХХ ст.: геополітика, теорія імперіалізму, mainstream ідеалізму.	11	2	4			5
Тема 3. Теорія міжнародних відносин після Другої світової війни: mainstream політичного реалізму. Теорія балансу сил.	11	2	4			5
Тема 4. Англійська школа в науці про міжнародні відносини. Поняття й особливості міжнародного суспільства.	11	2	4			5

Тема 5. Модерністська (біхевіористська) революція. Основні принципи позитивізму. Теорія систем, теорія ігор, теорія стримування, теорія зовнішньополітичних рішень, теорія комунікації	12	2	4			6
Тема 6. Неореалізм і теорія гегемонійної стабільності. Неолібералізм й теорія взаємозалежності. Режимна дискусія.	12	2	4			6
Тема 7. Неоструктуралізм: теорія неоімперіалізму, теорія структурного насилля, теорія світової системи.	11	2	4			5
Тема 8. Тенденції розвитку теорії міжнародних відносин у 1980-х – 1990-х рр.	11	2	4			5
	Змістовий модуль 2					
Тема 9. Сучасні аспекти розвитку теорії міжнародних відносин. Постпозитивізм.	11	2	4			5
Тема 10. Неокласична та критична геополітика	11	2	4			5
Тема 11. Теорія світового суспільства й глобалізація	11	2	4			5
Тема 12. Постколоніальний дискурс у міжнародних відносинах. Екологічний напрям досліджень в науці про міжнародні відносини.	12	2	4			6
Тема 13. Постмодерністські підходи в теорії міжнародних відносин.	11	2	4			5
Тема 14. Соціалконструктивізм у сучасній теорії міжнародних відносин.	11	2	4			5
Тема 15. Критичні підходи: комунікативна парадигма та неограмшизм.	12	2	4			6
Тема 16. Феміністські підходи у міжнародних відносинах	11	2	4			5
Усього годин:	180	32	64			84